

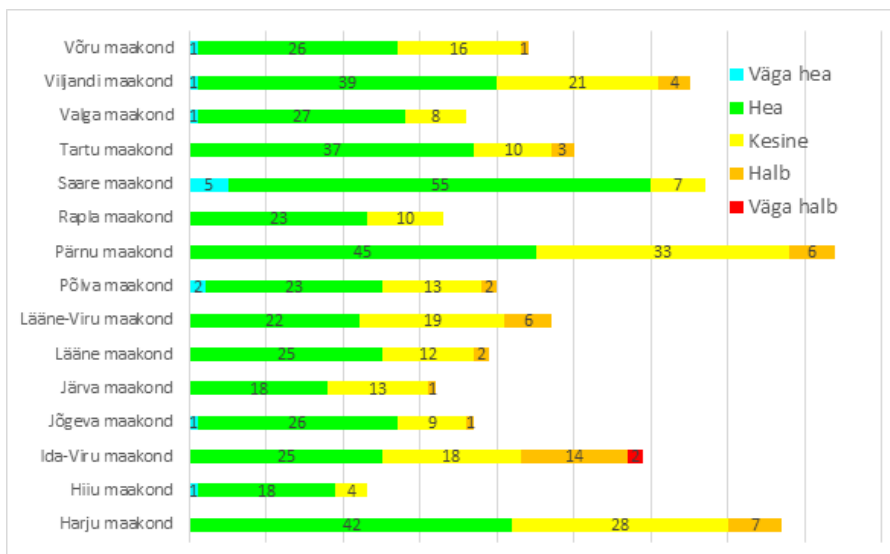
VETE SEISUND JA KASUTAMINE JÄRVAMAAL

22. märtsil tähistatakse rahvusvahelist veepäeva. Vee kui loodusvaru säästlik kasutamine ja eluks kõlbliku keskkonna säilitamine puudutab meist igapäev. Artiklis antakse lühiülevaade Järvamaa vete seisundist ja kasutamisest, selgitades veidi ka veekogude seisundi hindamise põhimõtteid.

Pinnaveekogumite hindamisest

Veekogumite hea seisundi tagamiseks koostatakse veemajanduskavasid, milles lähtutakse veekogumi mõistest. Alljärgnevas käsitletakse vee seisundit veekogumite võtmes.

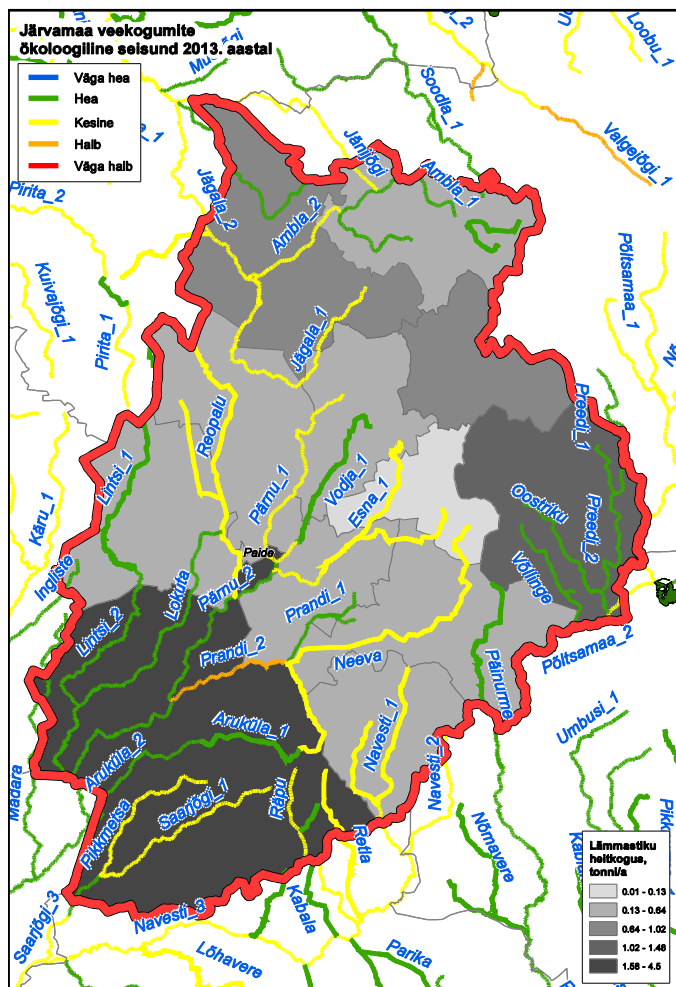
Pinnaveekogum on veemajanduse tinglik vee seisundi hindamise üksus, milleks on selgelt eristuv ja oluline osa pinnaveest nagu nt järv, veehoidla, jõgi, oja, rannikumere osa. Veekogumi ökoloogilist seisundit hinnatakse viies kvaliteediklassis sõltuvalt inimõjust (väga hea, hea, kesine, halb, väga halb), vee füüsikalise-keemiliste, hüdro-morfoloogiliste ja bioloogiliste (suurtaimed, põhjataimestik, põhjaloomastik, kalastik, saasteained) näitajate põhjal. Keemilise seisundi puhul hinnatakse kahes kvaliteediklassis (hea, halb) ohtlike ainete sisaldust veekogumis. Pinnaveekogumi seisund antakse halvima ökoloogilise ja keemilise seisundi koondhinnanguna. Veekogumite seisund näitab, kas rakendatud veekaitsemeetmed on olnud küllalt tulemuslikud.

Joonis 1. Jõe- ja järvekogumite koondseisund 2013. aastal maakondades

Ülevaade Järvamaa veekogumitest

Järva maakonnas on 32 jõe- ja järvekogumit, millest 18 on heas, 13 kesises ja 1 halvases seisundis. Kesises seisundis olevate jõekogumite peamine põhjus on paisutamine. Prandi jõe teise kogumi halva seisundi põhjuseks on Pärnu jõel olevate rändetõkete tõttu avalduv mõju kaladele. Maakonnas järvekogumeid ei ole.

Joonis 2. Järvamaa veekogumite ökoloogiline seisund 2013. a ning reoveepuhastitest vette juhitud lämmastikukoormus valdade kaupa.

Põhjavee seisundist

Analoogselt pinnaveekogumitega on Eestis ka põhjaveekihi jagatud 39 põhjaveekogumiks, millest 2014. a. seisuga on 31 heas ja 8 halvas seisundis (põlevkivialad Ida-Virumaal, intensiivse põllumajandustegevuse piirkonnad, ülemised põhjaveekogumid reostustundlikel aladel).

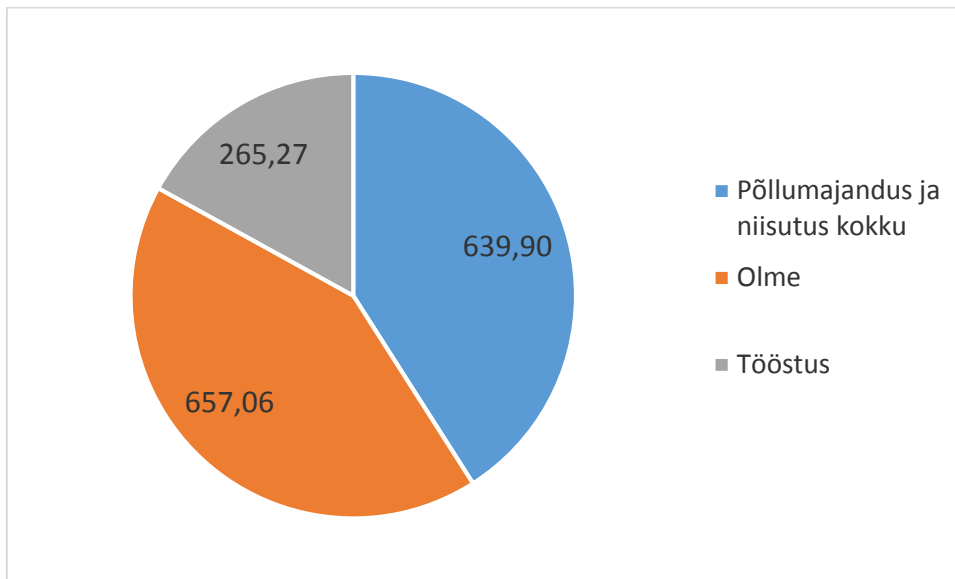
Järvamaale jääb 3 üksteise kohal lasuvat heas seisundis põhjaveekogumit. Järvamaa jääb osaliselt nitraaditundlikule alale, mistõttu ülemine põhjaveekiht võib olla ohustatud põllumajandustegevusest, millele viitab nitraadisalduse tõusutrend. Üksikutes kaevudes on joogiveenormist kõrgem raua, mangaani ja fluori sisaldus, kuid see on looduslikku päritolu ega ole inimõjust põhjustatud.

Järvamaa reostuskoormus

2013. aastal oli Järvamaal 46 reoveepuhastit, millede heitvee väljalaskudest oli nõuetele vastavaid 37. Järvamaa suurim reostuskoormuse tekitaja nii lämmastiku kui ka fosfori osas oli Paide linn. Viimase kümne aastaga on Järvamaa reostuskoormus lämmastiku osas vähenenud 31% ning fosfori osas vähenenud 69%.

Järvamaa veekasutus

Veekasutuse tugevaks mõjutajaks on alates 90ndate algusest olnud veeteenuse hind, mis on viimase kaheksa aasta jooksul olnud ettevõtetele keskmiselt 20 senti kallim kui elanikkonna olmevee hind. Statistikaameti andmeil oli Eestis 2013. aastal leibkonnaliikme keskmine netosissetulek kuus 508,1 eurot, millest kulus vee- ja kanalisatsiooniteenustele 1,6 %. Viimase kümne aasta jooksul on Järvamaal põllumajandusliku vee tarbimine vähenenud 2%, olmevee tarbimine 22% ning tööstuse veekasutus 78%.

Joonis 3. Veekasutus Järvamaal 2013. aasta andmetel, tuh m³/a

Rannikumere seisundist

Rannikuveekogumite ökoloogilist seisundit hinnatakse kolme kvaliteedielemendi (fütoplanktoni, põhjaloomastiku, põhjataimestiku) ja neid toetavate veekvaliteedi näitajate järgi.

Heas ja väga heas seisundis rannikuveekogumeid Eestis ei ole. Kesises seisundis on kümme, halvas viis ja ainsana on väga halvas Haapsalu rannikuveekogum.

Eesti rannikumere üldist kesist seisundit põhjustab Eesti territooriumilt, aga ka naaberriikidest pärinev toitainete koormus, samuti aastakümnete jooksul Läänemerele akumulatsioon reostus, mille tõttu on kogu Läänemeri tugevasti eutrofeerunud. Elavhõbedale on Euroopa Liidus kehtestatud suhteliselt madal keskkonnakvaliteedi standard, mille alusel meie rannikuvee keemiline seisund tuleb hinnata halvaks, kuid ohtlike ainete kontsentratsioon räämses ja ahvenas ei ületa siiski Euroopa Liidu poolt toiduohutusele kehtestatud tasemeid ning seetõttu ei kujuta kalad ohtu neid tarbivate inimeste tervisele.

Eesti vete seisund on üldjoontes hea. Seisundit ohustab jätkuvalt inimtegevus, peamiselt veerežiimi muutused (paisutamine), punktkoormus ning hajukoormusallikad (põllumajandus).

Eesti peab aga endiselt vähendama veekogudesse jõudvaid lämmastiku ja fosfori koguseid, sest see võimaldab ka Läänemere seisukorda parandada.

Puhas vesi hoiab elu!

Lisainfo: www.keskkonnaagentuur.ee